

موازی کاری‌ها سامان داده شود

مسعود پزشکیان، رئیس جمهوری در جلسه هیئت دولت روز گذشته مسئولان و مدیران همه وزارتخانه‌ها و دستگاه‌های اجرایی را به صرفه‌جویی و تلاش مستمر در مسیر کاهش هزینه‌ها توصیه و تاکید کرد: «موازی کاری‌ها و اقدامات تکراری باید سامان داده شده و دستگاه‌های متولی آنها در هم ادغام شوند. البته قطعاً این سخن به معنای آن نیست که کارمندی اخراج شود، بلکه همه‌پایدا هماهنگی برای کاهش هزینه‌ها همکاری کنند؛ مدیریت هزینه‌ها و ارتقای بهره‌وری با دستور پیش نمی‌رود و تحقق این اهداف را باید از خودمان شروع کنیم.» در ادامه این جلسه وزیر کشور گزارشی از تصمیمات، برنامه‌ریزی‌ها و اقدامات کارگروه مدیریت بهینه مصرف انرژی، در خصوص تامین پایدار آب، انرژی به‌خصوص برای نیروگاه‌ها و برق در زمستان ۱۴۰۴ ارائه کرد. رئیس جمهور در واکنش به این گزارش نیز با تاکید بر اینکه همه دستگاه‌ها باید دست به دست هم دهند و با اتخاذ تدابیر و راهکارهای موثر برای مدیریت مصرف، در کنار جلب حداکثری مشارکت مردم، تا حد امکان مصرف انرژی و برق را کاهش دهند، تصریح کرد: «اطمینان دارم که اگر مدیریت مصرف به دغدغه عمومی تبدیل شود، می‌توانیم مصرف برق و انرژی را تا حد قابل توجهی کاهش دهیم. رسانه‌ها و به‌خصوص رسانه ملی نیز می‌توانند در این زمینه بسیار موثر عمل کنند.»

مصونیت آهنین آفت عدالت است

علی مجتهدزاده، وکیل دادگستری در واکنش به خبر کیهان درباره فوت مهسا امینی در صفحه شخصی خود در شبکه ایکس نوشت: «ای کاش دادستان محترم تهران روشن کنند چرا آنچه که نماینده سابق تهران در خصوص کاترین اشکدم می‌گوید احتیاج به اثبات دارد و گوینده تحت تعقیب قضایی قرار می‌گیرد ولی ادعای روزنامه کیهان در خصوص قتل مرحوم مهسا امینی توسط پسر خاله! احتیاج به ادله ندارد؟ مصونیت آهنین آفت عدالت است.»

تضمین کننده امنیت پایدار و قدرت دفاعی بازدارنده

سیدعبدالرحیم موسوی، رئیس ستاد کل نیروهای مسلح در بازدید از قرارگاه تاکتیکی نیروی زمینی سپاه پاسداران انقلاب اسلامی تصریح کرد: «خدای بزرگ را شاکریم به مدد هوشیاری و هوشمندی نیروهای مسلح در بهره‌گیری از تجارب تاریخی به‌ویژه دفاع مقدس ۸ ساله و جنگ تحمیلی ۱۲ روزه آمادگی‌های دفاعی و رزمی به مرحله‌ای رسیده که دشمنان را از ارتکاب خطای محاسباتی من جمله خیال تهاجم مجدد به کشور بر حذر داشته است.» وی ظرفیت‌افزایی دفاعی و نظامی در عرصه‌های مختلف را راهبردی تعطیل‌ناپذیر و مورد تاکید فرمانده کل قوا توصیف کرد و افزود: «تقویت و افزایش توان و ظرفیت‌های تخصصی دفاعی آفندی و رزمی نیروی زمینی سپاه امری حیاتی است که ضمن اهتمام جدی به آن استفاده حداکثری از پتانسیل عظیم و بی‌بدیل بسیج مردمی به منظور ارتقاء قدرت بازدارندگی و وسعت عمل نیروهای مسلح نیز بیش از گذشته بایستی دستور کار روزانه قرار گیرد. این راهبردها تضمین کننده امنیت پایدار و قدرت دفاعی بازدارنده ایران اسلامی در برابر هرگونه تهاجم خواهد بود.»

خیزش اعتراضی چندوجهی

یک بررسی مقدماتی درباره اعتراضات جوانان در **نیپال** و درس‌های آن

عکس: Reuters

گسترش یافته، با این همه طرفین درگیر تمرکزشان بر گفت‌وگوی مسالمت‌آمیز است.

▼ نوع اعتراضات

آیا این خیزش اعتراضی جوانان نیپال یک «انقلاب» بود، یا یک «جنبش» جوانان بود و یا یک «شورش» بود؟ بر اساس داده‌هایی که از راه دور در اختیار ما است، این حرکت عمدتاً یک جنبش جوانان و با عناصری از یک انقلاب آرام است که تاکنون به تغییر مقامات مهم حکومت منجر شده است. اعتراض جوانان (بیشتر توسط نسل زد) بدون رهبری متمرکز یا وابستگی به احزاب سیاسی، سازمان‌دهی شده و بر مسائل مهمی مانند بیکاری، فساد و آزادی دیجیتال تمرکز داشته است. جوانان نیپال به‌صورت آن‌لاین «انتخابات دیجیتالی و سردستی» برای انتخاب نخست‌وزیر موقت برگزار کردند و چون این اعتراض منجر به استعفای نخست‌وزیر، تغییر دولت و وعده اصلاحات ساختاری شده برخی گرایش دارند آن را «انقلاب نسل زد» بنامند، زیرا گسترده‌ترین اعتراض از زمان تأسیس جمهوری دموکراتیک نیپال بوده است.

اعتراضات با تجمعات مسالمت‌آمیز آغاز شد، اما گفته می‌شود خشونت‌ها (مانند آتش‌سوزی و غارت) توسط گروه‌های حاشیه‌ای یا «نفوذی‌ها» ایجاد شده، نه معترضان اصلی. جوانان خشونت را محکوم کردند و با پاکسازی خیابان‌ها سعی در حفظ مشروعیت اعتراض داشتند. شایعاتی درباره دخالت خارجی (مانند CIA) وجود دارد، اما خشم اولیه جوانان درون‌زاد و ناشی از نارضایتی داخلی بوده است لذا شکل غالب این خیزش اعتراضی یک شورش نبوده است. ضمناً این اعتراضات شباهت‌هایی با اعتراضات اخیر در سریلانکا (۲۰۲۲) و بنگلادش (۲۰۲۴) دارد که سبب تغییرات در حکومت شدند. با این همه در آینده درباره ماهیت و نوع اعتراضات نیپال بهتر می‌توان صحبت کرد.

▼ چرایی اعتراضات

به نظر می‌رسد این اعتراضات، که عمدتاً توسط جوانان (با میانگین سنی ۲۵ سال) هدایت شده، نه‌تنها واکنشی به یک سیاست خاص (ممنوعیت شبکه‌های اجتماعی از سوی حکومت) بود، بلکه انعکاسی از نارضایتی‌های عمیق‌تر اقتصادی، اجتماعی و سیاسی است. برای تبیین و تحلیل این خیزش، باید آن را به‌عنوان یک خیزش اعتراضی چندوجهی بررسی کرد که از فشارهای ساختاری، انگیزه‌های فرهنگی و ابزارهای دیجیتال تغذیه کرده است.

ممنوعیت شبکه‌های اجتماعی در سیزده شهریور از سوی حکومت در واقع جرقه و کمک‌کننده به اعتراضات بوده است. بسیاری از جوانان از پلتفرم‌هایی مانند اینستاگرام و یوتیوب برای کسب درآمد (فروش آنلاین، تولید محتوا، فریلنسینگ) استفاده می‌کنند، به‌ویژه در کشوری که فرصت‌های شغلی داخلی محدود است. با نرخ نفوذ اینترنت در حدود شصت درصد جمعیت نیپال،

نیپال هستیم» در خدمت این بسیج سیاسی بودند. در سیزدهم شهریور، دولت شبکه‌های اجتماعی را تعلیق کرد که خشم جوانان را برانگیخت. زیرا بسیاری برای کار و معیشت، ارتباطات و اخبار به این پلتفرم‌ها وابسته بودند. استفاده از وی‌پان برای دور زدن محدودیت‌ها افزایش یافت. در هفده شهریور، تجمع بزرگی در میدان ماندلا و اطراف پارلمان فدرال در کاتماندو (پایتخت نیپال) با حضور ده‌ها هزار نفر برگزار شد. معترضان تلاش کردند وارد پارلمان شوند، اما پلیس با گاز اشک‌آور، آب‌پاش، گلوله‌های لاستیکی و حتی با فشنگ پاسخ داد. این روز خونین‌ترین روز اعتراضات بود که منجر به کشته شدن بیش از بیست نفر (که اکثرشان جوان بودند) و زخمی شدن بیش از سیصد نفر شد.

در هجده شهریور، اعتراضات بیشتر به خشونت کشیده شد و معترضان ساختمان‌هایی مانند دادگاه عالی، پارلمان و برخی ادارات دولتی را آتش زدند. باز بیش از بیست نفر دیگر کشته شدند. در پی این حوادث، نخست‌وزیر شارما اولی‌او و چند وزیر استعفا دادند. خانم کارکی، رئیس سابق دادگاه عالی، به‌عنوان نخست‌وزیر موقت منصوب شد و رئیس‌جمهور، پادل، خواستار گفت‌وگوی مسالمت‌آمیز شد. در نوزدهم و بیستم شهریور، ارتش نیپال وارد عمل شد و کنترل خیابان‌های کاتماندو را در دست گرفت. گزارش‌هایی از فرار بیش از پانزده هزار زندانی، آتش‌سوزی خانه‌های مقامات و غارت مغازه‌ها (از جمله مغازه‌های متعلق به هندی‌ها) منتشر شد. تعداد کشته‌ها به بیش از چهل نفر رسید. برخی معترضان ادعا کردند که اعتراضات توسط «افراطی‌ها» یا «نفوذ خارجی» (مانند شایعات درباره دخالت CIA) منحرف شده است. در این مرحله بود که ممنوعیت شبکه‌های اجتماعی از سوی حکومت لغو شد.

در بیست‌ویک شهریور خانم کارکی رسماً به عنوان اولین نخست‌وزیر زن نیپال سوگند یاد کرد و قول داد ظرف شش‌ماه پارلمان را منحل کند و انتخابات ملی برگزار کند. جوانان شروع به پاکسازی خیابان‌ها کردند، اما خشونت‌های پراکنده هم ادامه دارد. تعداد کل کشته‌ها تقریباً به صد نفر و زخمی‌ها به بیش از دو هزار نفر رسیده. سازمان ملل و دیده‌بان حقوق بشر استفاده بیش از حد از زور توسط پلیس را محکوم کردند. وضعیت در دو سه روز اخیر در نیپال تا حدی آرام‌تر شده، اما اوضاع همچنان تنش‌آمیز است. ارتش خیابان‌های پایتخت را تحت کنترل دارد و دولت موقت خانم کارکی بر مبارزه با فساد، بازسازی اعتماد عمومی و برگزاری انتخابات تا مارس ۲۰۲۶ تمرکز کرده است. جوانان همچنان خواستار اصلاحات ساختاری مانند ایجاد فرصت‌های شغلی و افزایش شفافیت هستند و برخی از آن‌ها در مذاکرات با ارتش مشارکت کرده‌اند. فرودگاه بین‌المللی پایتخت پس از بیست و چهار ساعت تعطیلی بازگشایی شده است. با این حال، فرار زندانیان و غارت‌ها چالش‌های امنیتی ایجاد کرده و اقتصاد نیپال آسیب دیده است. اعتراضات به شهرهای دیگر نیز

حمیدرضا جلائی‌پور
جامعه‌شناس و تحلیلگر سیاسی

در کشور نیپال در قاره آسیا (کشوری که حکومت پادشاهی آن در سال ۲۰۰۸ برانداخته شده است) در ۱۳ شهریور ۱۴۰۴ اعتراضاتی از سوی جوانان آغاز شد و پس از چند روز به اخبار جهانی تبدیل شد. شروع این اعتراضات پس از تصمیم دولت نیپال برای تعلیق ۲۶ پلتفرم رسانه‌ها و شبکه‌های اجتماعی (از جمله فیسبوک، ایکس، یوتیوب، لینکدین، ردیت، سیگنال و اسنپ‌چت) بود. دولت نیپال مدعی بوده که این پلتفرم‌ها طبق قوانین وزارت مخابرات این کشور عمل نکرده‌اند. از سوی جوانان هم در مخالفت با این تصمیم حکومت (که تلاشی برای سرکوب صدای مخالفان، تفسیر شده بود) این تصمیم حکومتی، همچون یک عامل کمک‌کننده به بسیج اعتراضات عمل کرد. تا روز ۲۶ شهریور ۱۴۰۴، این اعتراض جوانان کم‌وبیش ۱۳ روز است که ادامه دارد. اگرچه اوج‌گیری آن از ۱۷ شهریور بود. روشن است که در این نوشته به‌عنوان یک متخصص کشور نیپال این اعتراضات را که هنوز آرام نگرفته است، دنبال نمی‌کنم؛ بلکه براساس اطلاعاتی که در فضای مجازی در دسترس است، می‌خواهم این اعتراض جمعی را براساس سوالات ذیل مورد بررسی قرار دهم: حاملان این خیزش اعتراضی چه کسانی هستند؟ در سیر حوادث، تاکنون این خیزش اعتراضی به کجا رسیده است؟ این خیزش اعتراضی چه «نوع» اعتراضی است؟ علل این اعتراضات کدام هست؟ و دیگر کشورها (از جمله کشور ایران) از این اعتراضات چه درسی می‌توانند بگیرند؟ (روشن است که این بررسی من موقتی است. زیرا هنوز اعتراضات پایان نیافته و هنوز دستاوردها و خسارات این اعتراضات به‌وضوح عیان نشده است. در آینده با داده‌های جدید پاسخ‌ها به سوالات مذکور با کفایت‌تر می‌شود).

▼ حاملان جنبش

این جنبش توسط جوانان، به‌ویژه دانشجویان و نسل زد یا افراد زیر سی سال نیپالی (و بیشتر جوانان بین ۱۵ تا ۲۵ سال) صورت گرفته است. این جوانان با فناوری دیجیتال بزرگ شده‌اند و از ابزارهایی مانند دیسکورد، اینستاگرام و... برای سازمان‌دهی اعتراضات، استفاده کردند. برخلاف جنبش‌های متعارف، نسل زد در نیپال عمدتاً بدون وابستگی به احزاب سیاسی و با هدایت سازمان‌های غیردولتی مانند سازمان «ما نیپال هستیم» خود را سازماندهی کردند (۱). مطالبات این معترضان بر اشتغال جوانان، شفافیت، مبارزه با فساد و آزادی فضای دیجیتال بود، که نشان‌دهنده نگرانی نسل جوان در برابر سیستم‌های ناکارآمد است. به دلیل نقش محوری تجمعات این جوانان، فشار برای تغییر نخست‌وزیر حاکم، شارما اولی‌او و انتخاب نخست‌وزیر موقت، سوشیلا کارکی پاسخ داد(۲).

▼ حوادث مهم اعتراضات

اعتراض جوانان نیپال علیه مشکلات اساسی مانند بیکاری جوانان (با نرخ بیش از بیست درصد در سال ۲۰۲۴)، فساد گسترده، نابرابری اجتماعی و سبک زندگی تجملی نورچشمان یا فرزندان مقامات فرادستان شکل گرفت(۳) و سازمان‌های غیردولتی مانند «ما